

man overalt finde Børneantallet indskrænket til 1 eller 2 Børn, og denne Bevægelse for et indskrænket Børneantal er ogsaa naaet ned i Arbejderklassen, sikkert under Paavirkning af Kvindernes Erhverv. Men jeg tror ikke, at man kan bygge et sundt Samfund op paa et saa lille Børneantal. Naar nu til Vanskelighederne med Børnene kommer Vanskeligheder med Husvæsenet, aabner sig for de erhvervende Kvinder kun den Udsigt: at forblive ugift og udenfor Ægteskab at føde det Barn, som de ønsker sig, eller at lære at forstaa, at deres Erhverv kræver helt andre Hjemformer end de nuværende, og at Samfundet maa indrømme dem ikke blot Frihed til at udføre deres Erhverv, men ogsaa Frihed til at føde og opamme deres Børn.

De Lidelser, som de erhvervende Kvinder i Underklassen har gennemgaaet, har allerede ført til sociale Foranstaltninger; der er Vuggestuer, Børnehaver og Fritidsasylter. Der er blevet paatunget Kvinderne Arbejdsro i en Del af Svangerskabsperioden, og der er paatunget dem Arbejdsro i den første Tid efter Fødselen. Ved den sidste internationale Bernerkonference rejstes der ogsaa fra Arbejderklassens Side Krav om, at Kvinderne kun skulde arbejde til Kl. 12 hver Lørdag, for at de ikke skulde behøve at bruge deres Fritid om Søndagen til Arbejde i Huset, og der er fra Arbejderklassens Side rejst Krav om Forbud mod Natarbejde for Kvinder og mod Kvinders Arbejde i Gruber, alt for at opretholde Kvindernes Evne til at varetage den kommende Slægts Tarv. Disse saakaldte Indgreb i Kvindernes Frihed er ikke blevet mødt med megen Forstaaelse af de højere Klassers erhvervende Kvinder. Jeg erindrer saaledes, at jeg, da vi behandlede Fabrikloven — i 1908, saa vidt jeg husker —, og der var Tale om at indføre Forbud mod Natarbejde for Kvinder, i en Forsamling af kvindesagsinteresserede Kvinder hørte udtale, at dette var et uforsvarligt Indgreb i Kvindernes Frihed. Der blev blandt andet sagt, at naar man hindrede en Enke med Børn i at arbejde om Natten, fratog man hende derved Muligheden for at være hjemme hos sine Børn om Dagen. Selvfølgelig er et saadant Syn paa Sagen, at en Kvinde bør arbejde om Natten for om Dagen at passe sine Børn, ganske fejlagtigt; at man vil forbyde noget saadant, er kun et formelt Indgreb i Friheden eller rettere sagt, det er ikke et Indgreb i Friheden, det er kun en Beskyttelse af Friheden. Men de

Krav, som stilles fra Arbejderklassens Kvinders Side, fordi de hverken kan passe deres Hjem eller deres Børn, vil de højere Klassers erhvervende Kvinder lære at forstaa bedre, naar de selv kommer i denne Stilling, og det vil igen virke til, at disse Foranstaltninger vil blive bedre og bedre. For en fattig, erhvervende Moder er det selvfølgelig en udmærket Foranstaltning, at hun kan bringe sit Barn hen paa en Vuggestue, men set fra Samfundets Side kan det kun betragtes som en Nødhjælp. Det kan aldrig være en Samfundsforanstaltning af Varighed, at en diegivende Moder bringer sit Barn hen paa en Vuggestue, binder sit Bryst op og standser Livskilden for Barnet for derefter at gaa til sit Erhverv. Men naar de højere Klassers Kvinder i Samfundet i stigende Grad søger ud i Erhverv og opnaar højere Stillinger i Samfundet, og naar de samtidig forlades af dem, der tidligere gjorde Hjemmets Arbejde, saa vil de forstaa, at de med eller mod deres Villie er kommet ind i en social Revolution, der angaar dem selv i deres første menneskelige Følelser og Kald, og saa vil de være med til at arbejde paa en Udvikling, som bevarer for dem selv Frihed til Erhvervet, og som dog levner dem Tid til at opfylde deres egentlige Kald, det, som ingen kan tage fra dem: at være Moder.

Jeg samstemmer fuldstændig med Venstres mandlige Ordfører i Folketinget, da han udtalte, at Hjemmets Hygge skal ikke alene være Kvindens Sag, at Mændene maa ogsaa tage deres Part, og naar den Tanke trænger igennem hos Mændene — og den nedsatte Arbejdstid, som jo nu bryder sig Vej, vil bidrage til, at Mændene bliver mere knyttet til Hjemmene, end de nu er, opholder sig mere i dem, end de nu gør —, saa vil man ogsaa lettere, end man nu tror, kunne komme bort fra den nuværende Hjemform og bort fra at mene, at den er den eneste mulige. Ja, man vil endogsaa lære at se paa, at det, der egentlig er Hjemmets Kærne, det gode Samliv mellem Forældre indbyrdes og mellem Forældre og Børn, trives langt bedre, naar de hører sammen, er sammen, uden at der indenfor Hjemmets Grænser er fremmede Mennesker. Men dertil hører en Omdannelse af Husvæsenet, som hører Fremtiden til, dog ikke en fjernliggende Fremtid, men en nærliggende.

Jeg har ønsket at gøre disse Bemærkninger, fordi Arbejderklassens Kvinders Erhverv i de fleste Tilfælde, i hvert Fald i overmaade mange Tilfælde, har ført til